

LES TRIBUS URBANES (III) ELS CLASSICS DEL SEGLE XIX

Avui, en aquest cronologia retrògrada que estem fent de les tribus urbanes o subcultures, o com vulguem dir-los, ens toca parlar del col·lectius que avui ja no existeixen encara que han quedat fossilitzats en forma de comportament o matís estètic en el vestir. De manera que trobarem, en la seva actitud, actituds ben actuals.

Dels molts que hi ha, parlarem (anant endarrere en el temps) de les GARÇONIÈRES, SNOBS, FLÂNEURS, GENTERLMANS I DANDIS.

- **GARÇONIERES, garçonnnes, flappers. (anys 20 segle XX)**

TALL 1

<https://youtu.be/1xpSeaxRpCc?si=1PzkDD7JE07EVjRk>

Ain't she sweet - Gene Austin, 1927

Xarlestone

Col·lectiu exclusivament femení (com les chonis) de la priperia del segle XX. Primera manifestació de rebel·lia i empoderament de la dona. Com van? Doncs com un “garçon” (feminització del mot masculí “garçon”), cabells curts (model Cleòpatra) o molt curs, (Jean Sdeberg a Au bout de suffle) aspecte andrògin, roba que dissimula les formes femenines, barret de campana, sabates baixes, molt de maquillatge (en l'època era considerat de mal gust maquillar-se), abandonament de la cotilla i ús de la roba interior. Primeres a escurçar les faldilles fins als gnolls. Pantalons. Pijama en comptes de camisa de dormir.

La garçonne militant surt sola de nit, balla amb altres dones o sola el xarlestone o els swing, i desmitifica la infidelitat i les relacions extramatrimonials.

Clar precedent de l'alliberament hippie dels 60

Amb el carck del 29 ho deixen córrer.

Sartre. Els mots. pág 147 “aquell aspecte comestible que es complaïen a afectar els joves elegants de l'època.

SNOBS i FLÂNEURS. Actituds a partir de mitjan del segle XIX

(ETIM. “Sine nibilitate”> sense noblesa)

- **SNOBS**

És una actitud, no una manera de vestir.

DIEC2: “Que és amatent a acollir tota novetat, pel sol fet que la seva adopció li sembla ésser un senyal de distinció, bon gust, intel·ligència, etc.”.

Volen aparentar imitant o apropant-se a classes socials superiors. Fugen de les convencions i de les massificacions. Busquen diferenciar-se dels vulgars. Parlen de manera sobrada, amb paraules rebuscades. Busquen la sofisticació.

És una actitud molt present avui a les xarxes socials.

- **FLÂNEURS**

TALL 2

<https://youtu.be/SC06Nyl6KKU?si=H3SJyfOBmj8Y7hkA>

EDIT PIAFF - SOUS LE CIEL DE PARIS

Paul Gavarni, *Le Flâneur*, 1842.

Robert Walser, *Der Spaziergang* ("La passejada") (1917)

Hi ha l'editorial flâneur: <https://www.editorialflaneur.cat/ca/>
Leopold Bloom, *Flâneur*. Horacio Oliveira (Rayuela).

El mot **flâneur** (/n/ flanoœr) prové del francès, i significa 'passejant'. (PERSONNE QUI SE PROMÈNE TRANQUILLEMENT") La paraula **flânerie** 'vagareig' es refereix a l'activitat pròpia del *flâneur*: **vagar pels carrers, errar sense rumb, sense objectiu, obert a totes les impressions que se li ofereixin**. És un terme conegut sobretot per la seva associació amb la figura de Charles Baudelaire, que la fa servir per a caracteritzar l'artista amb **esperit independent, apassionat, imparcial**. Es relaciona amb la figura del *dandy*, el final de segle i l'esteticisme anglès.

El terme *flâneur* data dels segles XVI-XVII, i fa referència a l'acte de passejar, a l'esbargiment, sovint amb el matís pejoratiu de "perdre el temps". No obstant, durant el segle XIX el personatge va cobrar identitat pròpia en adquirir tota una sèrie de noves qualitats i atributs.^[2]

(Sota la influència de Georg Simmel, el filòsof alemany Walter Benjamin (traductor a la llengua alemanya del mateix Baudelaire) donà un desenvolupament més gran a aquesta noció, i des de les seves aportacions, multitud d'altres pensadors han treballat sobre el concepte, lligant-lo a les condicions de la modernitat, a l'aparició de les grans metròpolis del segle XIX, a la influència de l'urbanisme i a la idea del cosmopolitisme)

Inquiet i gandul a parts iguals, i presentava una taxonomia dels *flâneurs* segons freqüentessin els bulevards, els parcs, les galeries o els cafès.^[3] Sainte-Beuve va escriure que la *flânerie* «és el més oposat a no fer res».^[3] Honoré de Balzac descriu la *flânerie* com «gastronomia per als ulls».^[3] Anaïs Bazin va apuntar que «l'únic, el vertader sobirà de París és el *flâneur*».^[3] Victor Fournel, a *Ce qu'on voit dans les rues de Paris* (El que hom veu en els carrers de París, 1867), va dedicar un capítol a l'"art de la vagabunderia". Per a Fournel, el deambular recreatiu no és pas mandrós sinó, més aviat, una manera d'aprehendre la complexa riquesa del paisatge urbà.

A la dècada de 1860, en plena reconstrucció de París pel Baró Haussmann sota el regnat de Napoleó III, Charles Baudelaire presentava un retrat memorable del *flâneur* com l'artista-poeta de la moderna metròpoli:

LLEGIR:

{{Citació|La multitud és el seu element, com l'aire per als ocells i l'aigua per als peixos. La seva passió i la seva professió el porten a fer-se una sola carn amb la multitud. Per al perfecte flâneur, per a l'observador apassionat, és una alegria immensa establir el seu estatge en el cor de la multitud, entre el flux i reflux del moviment, enmig del fugitiu i l'infinit. Estar lluny de la llar i tot i així sentir-se a casa a qualsevol part, contemplar el món, estar al centre del món, i no obstant passar desapercebut —tals són els petits plaers d'aquests esperits independents, apassionats, incorruptibles, que la llengua tot just ateny a definir maldestrament. L'espectador és un príncep que vagi on vagi es complau en el seu anonimat. (L'amant de la vida fa del món sencer la seva família, de la mateixa manera que l'amant del bell sexe augmenta la seva família amb totes les bel·leses que alguna vegada va conèixer, accessibles i inaccessibles, o com l'amant d'imatges viu en una societat màgica de somnis pintats sobre un llenç. Així, l'amant de la vida universal penetra en la multitud com un immens cúmul d'energia elèctrica.) O podríem veure'l com un mirall tan gran com la mateixa multitud, un calidoscopi dotat de consciència, que en cada un dels seus moviments reproduïx la multiplicitat de la vida, la gràcia intermitent de tots els fragments de la vida. |Charles Pierre Baudelaire|^[4]

També Rousseau: **Les Rêveries du promeneur solitaire. Deu passejades**

Le promeneur le plus solitaire n'est jamais seul !

Segons Fournel i la seva anàlisi de la poesia de Baudelaire, Walter Benjamin descrivia el *flâneur* com la figura essencial del modern **espectador urbà, un detectiu aficionat i un investigador de la ciutat**. Més encara, el seu *flâneur* era un producte de l'alienació pròpia de la ciutat i del capitalisme.

Per a Benjamin, **el *flâneur* coneix el seu fi amb l'arribada de la societat de consum**.^[5] En aquests textos, el *flâneur* és sovint juxtaposat a la figura del *badaud*, el "tafaner" o "papanates". Fournel escriu: «El *flâneur* no pot confondre's a si mateix amb el *badaud*; hi ha un matís. (...) El *flâneur* pur es troba sempre en complet domini de la seva individualitat, mentre que la individualitat del *badaud* desapareix. És absorbida pel món exterior (...) que la contamina fins al punt d'oblidar-se de si mateix. Influenciat per l'espectacle que ofereix de la seva persona, el *badaud* es converteix en un ésser impersonal; ja no és un ésser humà, és part del públic, de la massa.»^[6]

En les dècades posteriors a l'anàlisi de Benjamin, el *flâneur* ha estat objecte de gran nombre d'apropriacions i interpretacions. La figura del *flâneur* ha estat utilitzada —entre altres coses— per explicar la moderna experiència urbana, la condició del ciutadà espectador, la lluita de classes i les divisions del gènere en les ciutats del segle XIX, així com per descriure l'alienació moderna, les fonts de la cultura de masses i la mirada expectant postmoderna.^[7] **Tanmateix, ha constituït una font d'inspiració per a escriptors i analistes; és el cas de l'escriptor suís Robert Walser, qui el 1917 va publicar un relat curt titulat *Der Spaziergang* ("El passeig"), una peça emblemàtica de la literatura *flâneur*.**

● GENTELMANS (Anglaterra victoriana. Segona meitat segle XIX)

(podria ser que les garçonières reaccionessin contra aquest grup?)

Anglaterra finals del XIX, a l'època victoriana. Vindria a ser allò que en castellà en diuen "un caballero". Té molt de recorregut literari.

Històricament es considerava gentelmans a una classe social de l'edat mitjana, però a l'època victoriana va derivar en un estil de vida. inspirat de lluny en els seus orígens : en el codi de cavalleria. Intel·lectuals de referència: Dickens i Tackray, Ruskin, Walter Scott,

A veure. Què era un gentleman? No queda gaire clar, però hi ha un cert consens en una persona (home) benestant, hereu de riqueses familiars, no treballa, WOLFE: "UN ARISTÒCRATA AMB ELS MILLORS ACABATS". Els francesos es tapaven els ulls davant la lluernor dels gentelmans britànics. Molt ben educat en una escola d'elit, independent econòmicament. El que diríem "un bon vivant". (pijo?)

Què cal per ser un bon gentelman?

1. Defugir el conflicte. Complaure els altres. Gentilesa, amable.
2. No enfadar-se mai.
3. No parlar gaire d'un mateix
4. No prendre mai partit: un enemic pot ser algun dia un amic.
5. *A gentleman is a man who can play the bagpipe (cornamussa), but who does not.*

Els gentelmans no se diferencien agire dels DANDIS,

- **DANDIS (A partir de finals del XVIII. França i Anglaterra)**

Un dandi és un gentelman, però burgès en comptes d'aristòcrata. És a dir, que treballa (una mica més). És el referent i producte de la revolució industrial. Ben vestit, al dia en la tecnologia de l'època (una mica com els friquis d'avui o els muppies). No suporten els vulgars, la xusma. Van crear una nova moda masculina del vestir que encara dura avui (pantalons, americana, barret). Reaccionaren contra l'aristocràcia carca rural. Ells són metropolitans. Protagonistes del romanticisme. S'estimen i volen ser diferents i exclusius. Hi ha un cert aire de rebel·lia (Oscar Wilde). Bones maneres, educació, presumits. Artifici i inutilitat (Baudelaire). "La seva vida comença o acaba en el mirall."

"El Dandi és el que és per gràcia de la seva gràcia". (Princep de Ligne, un militar memorialista del segle XVIII)

Van generar un moviment, els DANDISME que encara es manté viu en forma d'actitud més que de vestir. Hi ha qui diu (Azúa) que no van existir realment. Només personatges literaris.

Fugen dels snobs com de la pesta.

Els dandis del congo: Subcultura exclusiva del Congo actual (S.XXI). Anomenats també SAPEURS (**Société des Ambianceurs et des Personnes Élégantes**). Congolenys pobres vestits elegantment.

TALL 3

COMIAT MUSICAL

<https://youtu.be/sYEth6retJc?si=UYNALDcTDarLBzUu>

AIN'T SHEE SWEET Beatles

<https://luisantoniodevillena.es/web/articulos/esnobs-y-dandis/>

<https://www.portafolio.co/tendencias/lujo/dandis-del-congo-la-subcultura-de-las-personas-que-visten-de-lujo-en-medio-de-la-pobrez-a-620254>

<https://siglosdeestilo.net/impacto-socio-politico/dandismo-expresion-rebeldia-elegancia-masculina-siglo-xix/>

<https://www.flaneurlife.com/es/que-es-dandi/>

<https://www.culturamas.es/2012/07/15/dandismo/>

<https://nuevaescuelamexicana.org/snobs/>

<https://www.flaneurlife.com/es/terminology/>

QUÈ HAS DE FER PER SER UN autèntic gentleman

<https://www.lauracosta.com/ca/com-autentic-gentelman/> I

Gentelmans (tom wolfe pàgs 19-23)

<https://www.victorianweb.org/history/gentleman.html>

<https://ca.wikipedia.org/wiki/Gar%C3%A7onne>